Dreapta românească, suspectul de serviciu, exasperarea şi devianţele

Dreapta românească are o singură problemă nerezolvată: problema identităţii. Fie că este vorba de identitatea autentic asumată ideologic, fie că e vorba de identitatea percepută public, problema este gravă şi eşuează în mod constant. Asumările ideologice sunt trădate frecvent chiar de actanţi, care devin suspecţi, compromiţând şi partea teoretică a programelor lor. Percepţia publică asupra ideilor de centru-dreapta derapează – graţie unei proaste comunicări şi unei defectuoase marketări conceptuale – înspre asumpţii antisociale sau populist-radicale impregnate de o *cerbicie duşmănoasă*, deci de o invitaţie la ratare în practica intelectuală sau în cea socială. Căutarea reperelor dreptei româneşti pare mai acută astăzi decât oricând, dar mereu ineficientă. Precum căutarea unui suspect de serviciu. Nicio cosmetică nu pare să-i fie de folos. Societatea românească post-comunistă (marcată definitiv, trebuie să o spunem, de ambele regimuri totalitare, de extremă dreaptă şi de extremă stângă, care au secătuit-o în ultimii şaptezeci de ani) se comportă mai ales faţă de ideologiile de centru-dreapta şi faţă de democraţie precum un organism extrem de tarat după o boală gravă, din care, deşi a scăpat, nu poate totuşi ţâşni către vindecarea totală, ci se zbate într-o agonie prelungită. Cu prognostic rezervat. Metabolismul *tranziţiei* româneşti fiind mult prea lent, dar şi imprecis ca direcţie, el nu poate tracta bordul de funcţionare a organelor vitale pentru democraţie. Acest metabolism este cancerizant pentru lumea românească, pentru că e guvernat de un amoralism exasperant. Scriam, acum doi ani, în contextul de la vremea aceea, o cronică la cartea lui Cristian Pătrăşconiu, intitulată *Repere ale dreptei româneşti*[1]. Zece interviuri realizate de autor în perioada februarie-octombrie 2010 îi aşezau laolaltă, în acel volum – editat în condiţii grafice excelente –, pe unii fideli ai ideilor de dreapta: Valeriu Stoica (prefaţa şi punerea problemei), Andrei Pleşu, Al. George, Virgil Nemoianu, Neagu Djuvara, Vladimir Tismăneanu, Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu, Andrei Cornea, Horia-Roman Patapievici, Lucian Boia, dar şi pe Devis Grebu (într-o generoasă şi dubitativă expunere de grafică la temă). Selecţia autorilor, aşa cum a fost făcută de editor, nu era nici exhaustivă, nici exclusivistă, dar propunându-şi să demonstreze că dreapta românească – atât de vitregită de istoria noastră recentă – este o lume *in statu nascendi*, o sferă aflată în curs de precipitare, al cărei centru trebuie identificat cu prudenţă şi al cărei sistem de referinţă trebuie definit cu nuanţări şi cu subtilităţi. Esenţa acestui proces de stabilire a unui domeniu doctrinar respectabil şi a unei integrităţi convingătoare stă *„într-un proces de limpezire, de separare a apelor de uscat, de identificare şi de recuperare a reperelor intelectuale, de delimitare a valorilor de nonvalori”* (Valeriu Stoica), dar şi în *„reconstruirea unei culturi româneşti a convingerilor politice amplasată într-o ambianţă politică în stare să încurajeze o angajare care nu distruge, ci sporeşte valoarea oamenilor ce intră în politică”* (Andrei Pleşu). Dacă *„liberalismul, aplicat ca atare, duce la o viaţă de riscuri (bunoară, e ştiut faptul că lumea artei, foarte liberală prin definiţie, e dominată de o concurenţă feroce, care poate duce până la crimă)”* “ (*Al. George*), paradigmele care întrunesc cele mai multe sufragii sunt preferate sub formă de *„viziuni ale dreptei moderate, definind un proiect devenit operaţional după depăşirea perioadei postdecembriste de vulnerabilitate datorată „sclavilor revoltaţi” şi suferinţei posttotalitare”* (Virgil Nemoianu). În această fază, în care *„nu există nimic care să nu merite să fie spus”* şi în care *„mai trebuie să treacă două generaţii pentru a ne recâştiga ţara democrată visată”* (Neagu Djuvara), deocamdată *„dreapta este cea care şi-a făcut onest examenul de conştiinţă (însă continuă să fie foarte dezbinată), în timp ce stânga are o mare problemă în a se reinventa!,... fiind, în acest moment, principala purtătoare a falselor valori: antiamericanism, antieuropenism, antisemitism, anticapitalism (...), iar stânga mai trebuie să-şi rezolve şi problema scheletelor din dulap, care se numesc Lenin, Troţki, Stalin sau, mai devreme, Robespierre, Marx etc.”* (Vladimir Tismăneanu). Dificultăţile unei drepte sănătoase au etiologii decelabile: *„lumea românească n-a fost pregătită pentru liberalism, înclinând către doctrinele mixte, social-liberale, de exemplu, dacă nu pur şi simplu social-democrate. De aici toată confuzia: măsurile liberale au fost şi mai sunt interpretate ca punând în dificultate securitatea socială a oamenilor, iar cele social-democrate nu reuşesc să schimbe cu nimic situaţia economică, oferind, aşadar, o falsă protecţie”* (Nicolae Manolescu). Pe acest background al postmodernităţii comunistoide din Est, când *„comunismul continuă să fie marfa ideologică ce poate fi cel mai bine vândută ca iluzie”* iar *„propaganda politică aferentă nu conteneşte să nege ilegitimitatea totalitarismului de extrema stângă”* (Gabriel Liiceanu), se întâmplă fenomenul următor: *„discursul intelectualilor de dreapta din spaţiul public românesc este foarte bine calibrat – practica de dreapta e, ca să zic aşa mult mai palidă. În partea cealaltă e invers – discurs al intelectualilor de stânga, în cel mai bun caz anemic, şi practică strivitoare, copleşitoare!”* (Cristian Pătrăşconiu); cauza acestei realităţi incomode şi lipsite de beneficii rezidă în faptul că *„în realitate, politicianul român obişnuit nu e un ideolog, ci un oportunist (...) şi până la urmă, dacă nu uităm atent, reformele din România – câte s-au făcut! – au fost îndeplinite sub presiunea externă (şi nu sub cea a principiilor riguros asumate politic), în pofida declaraţiilor sforăitoare. Reactivi, nu proactivi! – iată-ne!”* (Andrei Cornea). Ce ar mai fi de făcut, în aceste timpuri de complicate procese de definire a identităţii politice? Viziunea cu adevărat structurantă, spune Horia-Roman Patapievici, este aceea care, după modelul riguros oferit de modernitate, operează cu toate predeterminările: *identitatea individului, identitatea politică individuală, opţiunea politică (...)* Dar din păcate binomul stânga – dreapta a fost serios deformat de istorie. *Un timp, aproape tot secolul al XIX-lea, stânga şi dreapta au fost simetrice. Se detestau reciproc, dar de pe poziţii de egalitate. Însă la un moment dat a intervenit un impuls de dezechilibrare, care, după crahul bursei din Viena, în 1873, a permis ascensiunea deformată a stângii. La nivel european, susţine H.-R. P., stânga are însă un deficit mai mare de moralitate decât dreapta, deoarece dreapta şi-a făcut rechizitoriul pentru crimele dictaturilor care au invocat, întemeiat ori nu, valorile dreptei, în timp ce stânga e mândră de crimele ei, refuzând să ia act de răul cuibărit în înclinaţiile ei revoluţionare”*. Scopul lumii noastre contemporane – când democraţia e încă formală şi mai fragilă decât în Occident – rămâne cvasinedeterminat (există în continuare o tentaţie autoritară, totuşi), deşi există şi un orizont de aşteptare bine definit, *„acela ca societatea românească să ajungă în acelaşi punct ca societăţile occidentale, căci de asta există Europa”*(**Lucian Boia**). Cum, însă, asumarea ideilor de centru dreapta ale interlocutorilor se presupune a fi onestă, niciunul dintre ei nu-şi propune să cadă în

Angela FURTUNĂ

(Continuare în p. 22)

Himera „Şcolii de la Păltiniş” ironizată de Noica

„Oamenii sunt trecători, dar valorile, creaţiile lor vor rămâne”
Constantin Noica, *iulie 1978*

Horia Stamatu credea că la Noica sentimentul metafizic al temerii neîmplinirii nu depăşeşte planul cultural. Poate datorită insistenţei cu care autorul *Rostirii filosofice româneşti* vorbea despre „mântuirea prin cultură”, sau despre intrarea în domeniul filosofiei „cu harul care poartă dincolo de sine” ducând la o transformare interioară, asemenea oricărei alte iniţieri: „Când intri în filosofie, îţi schimbi numele, nu te mai poate chema Saul sau Kepha, îţi spui Pavel sau Petru” (*Jurnalul de la Păltiniş*, 1983, p. 73). Dar pentru Noica, la judecata de apoi, când trebuie să dai socoteală de cele făcute în timpul vieţii, hărnicia culturală manifestată prin numărul de cărţi publicate nu cântărea prea mult. Fiindcă atunci „trebuie să spui ce ai scris în ele” (v. Isabela Vasiliu-Scraba, Cât de subversiv putea fi Noica, în rev. Meandre, XII, 1-2 (22-23), 2009, p.80-81; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/Noica-MEANDRE.htm). Mesajul „mântuirii prin cultură” îl livrează şi Mircea Eliade în romanul *Pe strada Mântuleasa* [1]. Fărâmă, omul micşorat şi redus la limita de jos a supravieţuirii, scrie în temniţă la nesfârşit. Astfel el iese din timpul istoric şi trăieşte în timpul literaturii, în timpul culturii autentice, şi, prin tematica povestirilor sale, chiar în Marele Timp al sacralităţii.

Într-o conversaţie înregistrată de Securitate pe 14 mai 1984, Noica întreba despre un scriitor dacă „e bun, sau plagiator?” (*Noica în arhiva Securităţii*, II, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2010, p.264), ultimul fiind acela care fie rezumă, fie parafrazează ideile altuia şi uită să-l „deconspire” pe autorul ideilor preluate[2], sau, chiar dacă-l aminteşte în treacăt, el nu mai adaugă idei personale, nu pune nimic în plus (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *Despre G. Liiceanu şi despre plagierea de tip 'inadequate paraphrase' la Patapievici*, în „Acolada”, 7-8/2012, p. 19; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVS_PlagiatorulPata4.htm). Neurmând îndemnul filosofului de la Păltiniş care-l sfătuise să-l lase pe Heidegger spre a-l citi pe Kant, căci la Heidegger „nu poţi veni cu mâna goală” (Noica), G. Liiceanu pare a se simţi împlinit ca traducător al lui Heidegger, deşi, după cum observase cineva, specialiştii occidentali în Heidegger nu-l prea socotesc printre heideggerieni. De fapt, traducători de filosofie (germană) mai buni decât G. Liiceanu şi decât toţi bursierii post-decembrişti pe care i-a implicat în traducerea lui Heidegger, au fost cu siguranţă mulţi. Pentru că în comunism nu puţini au fost filosofii marginalizaţi de teroarea ideologică a statului poliţienesc. N-a fost numai Alexandru Dragomir (traducător în anii patruzeci al unui eseu heideggerian) sau Gheorghe Ciorogaru (traducătorul lui Iacob Böhme). La modul cel mai general, mai buni decât cei şcoliţi după distrugerea Academiei Române şi a învăţământului în 1948 au fost toţi cei formaţi înainte de „ocupaţia comunistă” (Vasile Băncilă). Aproape jumătate de secol, rezultatele muncii lor de traducere a fost de-a dreptul impresionante, atât cantitativ, cît şi calitativ, căci ei (Mircea Florian, D.D. Roşca, Virgil Bogdan, Constantin Floru, Elena Irion-Moisuc, N. Bagdazar, Narly, Traian Brăileanu, D.C. Amzăr, Mihai Antoniade, Petre Pandrea, Gh. Ciorogaru, Horia Stanca, C. Noica, L. Blaga etc.) au fost cei care au introdus în cultura românească operele marilor filosofi germani. Cineva îmi spunea că l-a întâlnit pe Noica pe stradă după ce apăruse *Jurnalul de la Păltiniş*, când filosoful i-a părut complet răvăşit, văzându-şi terfelită viaţa privată, intimitatea sa, foarte impresionat mai ales de redarea cuvânt cu cuvânt a ceea ce vorbise la Păltiniş. Cam după o lună de la apariţia [3] acestei cărţi pe care Ion Ianoşi (fost şef al cenzurii) „o scosese la lumină” (v. dedicaţia lui Liiceanu), Noica îi relatează la Sibiu lui Relu Cioran (care avea apartamentul „microfonizat”, ca şi camera de circa opt metri pătraţi în care locuia Noica la Păltiniş) părerea lui Steinhardt despre felul în care Paleologu a fost prezentat în *Jurnalul de la Păltiniş*, observând că G. Liiceanu a greşit şi faţă de el [de Noica], şi faţă de Paleologu, „pentru că o carte de memorii se publică mai târziu, nu cât trăiesc oamenii” (*Noica şi Securitatea*, II, 2010, p.94). Desigur lui Noica nu i-a scăpat că *Jurnalul de la Păltiniş* a fost publicat de Liiceanu cu ajutorul lui Ion Ianoşi nu doar ca „model paideic”, ci şi spre a-l „înfunda” pe el (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *Lista neagră cu cărţi scrise de Noica*, în rev. „Origini/ Romanian Roots”, XIV, 9-10 (146-147), 2009, p. 22-24; v. Stan V. Cristea, NOICA: REPERE BIOBIBLIOGRAFICE, Bucureşti, 2011, p.413; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/Noica_lista_neagra5.htm). După apariţia *Epistolarului*, pe 4 sept. 1987 Noica este înregistrat de Securitate spunând că Liiceanu a reuşit să-l „înnămolească” de tot.

Extrem de interesante mai sînt observaţiile lui Noica (înregistrate pe ascuns) referitoare la autorităţile comuniste care îl „menajează” pe Gabriel Liiceanu, în timp ce elementara libertate de a circula peste graniţă este interzisă altora: Liiceanu poate veni din RFG în ţară, soţia acestuia îl poate însoţi la Heidelberg, fără a-şi pierde postul de la Institutul de Istoria Artei. Noica mai este înregistrat spunând că A. Pleşu şi G. Liiceanu se bucură din partea Ministerului de interne de un tratament de excepţie. Ei pot călători prin Europa, în Franţa şi chiar în Suedia. Ambilor autorităţile comuniste le-au prelungit bursa la Heidelberg [4] dându-le posibilitatea să mai zăbovească luni întregi dincolo de Cortina de fier. Cu alt prilej este înregistrată remarca după care germanii trimit 150 de bursieri şi ideologii comunişti trimit unul sau doi, restul se fac că nu le-au primit, în 1983 fiind aprobată o singură plecare în RFG cu bursă Humbold (*Noica şi Securitatea* II, p.123).

Lipsit întreaga viaţă de o catedră universitară, Noica nu a „produs” niciun filozof, în ciuda repetatelor afirmaţii ale lui Liiceanu şi Pleşu (**5**) că ei ar fi adevărata „operă” a lui Noica, şi nu scrierile acestuia (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *La Centenar, despre Noica, în cifru 'humanist'*, în rev. „Oglinda literară”, VIII, nr. 92, aug. 2009, p. 4802-4803); http://www.isabelavs.go.ro/Articole/Noica-Humanitas3.htm). În modul cel mai ciudat, I.P. Culianu difuzează românilor prin Radio BBC un mesaj similar: „chiar dacă vreodată cărţile lui Noica s-ar pierde, ori ar înceta să mai fie citite” (*Studii româneşti*, II, 2009, p.228), nu scrierile lui Noica ar fi importante ci auto-declaraţii săi discipoli (v. I. Vasiliu-Scraba, *Noica şi „discipolii” săi*, în rev. Origini/Romanian Roots, XIV, 9-10 (146-147), 2009, p.22-24 ; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/Noica_discipolii2.htm).
Momentul difuzării acestui mesaj manipulatoriu a fost prilejuit chiar de moartea filosofului, pe 4 dec. 1987, neanunţată prin nici un post de radio sau de televiziune din ţară (v. I. Vasiliu-Scraba, *Sfârşitul lui Noica*, în „Jurnalul literar”, XX, 19-24, oct.-dec. 2009, p.6; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/NoicaSfarsit4.htm). Răspândită de Andrei Pleşu întâi prin revista băcăoană „Ateneu” (cu tirajul pe care-l aveau în comunism revistele), apoi prin revista scoasă de Sorin Alexandrescu la Amsterdam (*Entre la philosophie et la sagesse: notes sur C. Noica*, „International Journal of Rumanian Studies”, nr.2, 1984-1986, vol. IV, p. 15-21), ideea aceasta fusese formulată în 1985 în felul următor: *„împrejurările au făcut ca în România de azi nu opera lui Noica să conteze”* (A. Pleşu, *Constantin Noica, între filozofie şi înţelepciune*, în „Ateneu”, mai 1985); contează

Isabela VASILIU-SCRABA

(Continuare în p. 22)

Ne dăm seama

mai bună: „cît de inteligentă era", „strălucită chiar din copilărie". Apoi concluziv: „Ana Pauker a fost o figură importantă a comunismului românesc, dacă nu cumva cea mai importantă – şi un personaj marcant al scenei comuniste internaţionale. Procesul ei din anii '30 (...) era pe prima pagină a ziarelor europene: a fost numită o «nouă Pasionaria», a fost comparată deci cu Dolores Ibarruri, legendara comunistă spaniolă." Şi pe deasupra: „A format acolo (în URSS – n.n.) o divizie de prizonieri de război români, care a luptat împotriva nemţilor. De altfel, brigada comunistă românească din războiul civil spaniol se numea «Ana Pauker». Asta ca să vă daţi seama cît de importantă era". Ne-am dat, ne dăm seama...

Gheorghe GRIGURCU

Zigzaguri

bolile berii, viei, viermelui de mătase. Şi, în vârf, imaginea supremă, lupta unui copil cu un câine furios pentru a exalta cea mai decisivă dintre bătălii, cea contra turbării. În centru, pe pandantivele cupolei, patru îngeri cu aripi desfăcute pentru a reprezenta cele trei virtuţi teologale: Credinţa, Mila, Speranţa, cărora scientismul propriu sfîrşitului de veac a crezut că trebuie să le adauge Ştiinţa".

În cultul pentru Pasteur, observă François Jacob (Premiul Nobel pentru Fiziologie şi Medicină 1965, cu Lwoff şi Monod), s-a amestecat, inevitabil, şi ideologia celei de-a treia Republici. „Legenda (...) n-a glorificat numai pe savant şi opera sa. Ea a zeificat omul, a făcut din el un sfânt şi din viaţa sa o imagine de Epinal. Nu există un sat din Franţa care să nu fi avut strada sa Pasteur!"

Despre cine din România s-ar putea spune ceva (oarecum) similar ? Poate despre Spiru Haret, „semănătorul" de şcoli şi cabinete de lectură. Însă cultul său a încetat o dată cu (sau chiar înainte de) moartea „funcţionarilor" şi „apostolilor" formaţi de el. În general, respectul durează la noi puţin, căci rareori instituţia la care lucrezi e „Casa comună", are continuitate şi tradiţie.

Bogaţi şi săraci

Când nu eşti informat, nu realizezi cât de mare şi de dureros poate fi contrastul între realităţile numite prin „cei doi termeni. Însă pe lângă informaţii, îţi trebuie şi imaginaţie, căci, ca român, nu te poţi lăuda (eu unul sigur nu) cu o percepţie exactă a sărăciei şi a bogăţiei, pentru că, deocamdată, la noi, acestea sunt, dacă pot spune aşa, mediocre. Nici-nici! Reţin, totuşi, pentru caracterul ei frapant, din Atlasul pe 1994 al Băncii Mondiale, ştirea despre cea mai recentă clasificare a ţărilor după venitul în dolari pe cap de locuitor: 1. Elveţia – 36.230 dolari, 2. Luxemburg – 35260 dolari, 3. Japonia – 28220 dolari, care formează polul de sus, al bogaţilor, şi Etiopia, Tanzania, Nepal cu sub 170 dolari fiecare şi Mozambicul cu 60 dolari, care formează polul de jos, al săracilor. Pentru ca lucrurile să-mi fie mie însumi mai clare, trebuie să precizez că elveţianul mijlociu are un venit anual de 604 ori mai mare decât mozambicanul mijlociu, semenul şi contemporanul său! În comentariile ziarelor şi ale televiziunii de aci se evidenţiază poziţiile foarte bune şi, totodată, apropiate, ale ţărilor nordice: Suedia (4), Danemarca (5), Norvegia (6), ceea ce înseamnă înaintea Statelor Unite (8), Germaniei (9), Franţei (11).

Mergând la „bubă"

WC-ul aeroportului din Copenhaga e la fel sau poate mai curat decât o sala de operaţii dintr-un spital românesc. Comparaţia cu farmaciile e, oricum, nepotrivită. Nu curat, ci cu vorbele cunoscutei reclame la detergenţi, impecabil de curat! Abia aci am realizat câtă dreptate avea Le Corbusier atunci când considera „tronul", pe care el îl plasase în mijlocul camerei sale, drept „obiect estetic". Neîndoielnic, felul în care sunt îngrijite WC-urile (acasă, în instituţii, localuri publice etc.) reflectă gradul de civilizaţie al unei populaţii şi, eventual, ar putea fi un criteriu în măsurarea acestuia. Există însă o înclinaţie comună a inşilor din ţări foarte diferite geografic şi cultural: scrisul în WC, care nu trece dincolo de nivelul inscripţiei şi al parodiei. Pe uşa cabinei în care am nimerit la Otopeni înainte de plecare, cineva, probabil unul care suferea de constipaţie, a caligrafiat întreaga „poezie" care începe cu „versul" „Voi ce staţi aici pe vine". Lângă uşorul din dreapta al cabinei în care am intrat la Copenhaga, zăresc la ieşire următorul „autograf" care m-a făcut să râd de-a binelea şi să fiu mai blând cu românaşul nostru: „Tom of Finlanda was here" (Tom din Finlanda a fost aci). Propoziţia e atât de precisă, dar şi atât de enigmatică, încât de la ea pot începe o mie de poveşti şi tot atâtea comentarii.

Constantin CĂLIN

Inventatorul de memorie

Pauker după acel august? Pe ei şi pe torţionarii Nicolschi şi Pantiuşa, alt răsădit dincoace fiind Chişinevschi şi însuşi Tismăneanu-père. Iar paraşutaţii (ca Grişa Naum, director la Ed. Politică) s-au bucurat fără întreruperi de regim special.

Altă clarificare posibilă? Dacă Leonte Răutu şi Ghizela Vass – agenţi sovietici după Larry Watts – fuseseră desemnaţi să-l răstoarne pe Ceauşescu (*deadline*: aug.-dec. '78). Ghizela, şefa Secţiei Internaţionale din CC/PMR (verifica, în anii '49-'50, dosare de comunişti pentru marea epurare, ca adjuncta lui Iosif Ranghet, alt paraşutat) n-a fost trecută la muncă necalificată după ce i-a plecat fiica în Vest, ca mulţi alţii, ba chiar a păstrat locuinţa din Primăverii. De ce? Pentru că ea şi soţul, Vass Ladislau, s-au ocupat de grupul Nagy Imre (25 de persoane), cazaţi la Snagov după Revoluţia din Ungaria? Şi ce rol (ordin, sarcină) au primit atunci, în legătură cu extrădarea lui Nagy, Al. Moghioroş, Valter Roman, Iosif Ardeleanu şi cei doi Vass?

Altă enigmă? Dacă Ioşca Chişinevschi, duşmanul lui Pătrăşcanu, a hotărât sentinţa împreună cu consilierii sovietici. Diplomat comunist (în costum cu cravată şi-n tenişi), Brucan n-ar fi răspuns la toate astea, preferând beţia de lozinci şi de adevăr.

Mă întreb când a fost (şi cui) Brucan loial. Infidel ca o traducere proastă, deşi colaborase spornic cu supervizorul „Scânteii", Lucreţiu Pătrăşcanu, nu l-a apărat. Colectivul a fost strâns unit contra ministrului justiţiei. Ştefan Voicu, alias Aurel Rottemberg, îl considera „boiernaş" pe Pătrăşcanu, spre plăcerea lui Dej, N. Ignat îl găsea „împăciuitorist", acuză grea. A făcut ceva Brucan măcar pentru Victoria Foriş, arestată şi anchetată fără vină în lotul Pătrăşcanu, cât despre „Ana noastră", cum o drăgăleşte în „Scânteia", Brucan nu s-a arătat de partea ei în disputa cu Dej. Şi ce ditirambi scriseseră toţi scânteiştii, de la Brucan la Buican, pentru Ana-Luca-Teohari, eroii clasei muncitoare! Lupta în interior era atroce. Pe liderul istoric Foriş, îl omorâse Pantiuşa, zdrobindu-i ţeasta cu ranga, ca să treacă apoi la mamă, ucisă şi aruncată în Criş (*Mioriţa* comunismului?). Recrutat de NKVD în anii '20, ucraineanul Pantelei Bodnarenko avea linie directă şi cu Dej, şi cu consilierii sovietici, aşa că-l putea ignora pe Teohari Georgescu. Octogenarul alcoolic a fost îngropat în Ghencea Militar, cu fanfara Armatei Române. PCR-ul n-a cerut ca astfel de criminali să fie traşi la răspundere. Ceauşescu l-a decorat în '71, cu ordinul Tudor Vladimirescu. Aşa că fiica lui Pantiuşa poate scrie, din Israel, la „Jurnalul Naţional", despre „omenia" tatălui.

Iar noi ne dăm, zâmbitori din ignoranţă, pe gheaţa patinoarului Moghioroş, ascultăm evocarea duioasei bunicuţe Ghizela, făcută de nepotul Tudor Olteanu, ne bucurăm că Ştefan Voicu a scuipat în găleata cu apă (bea multă, suferea de diabet) a lui Roller, zis Controller, ne pare rău că Luca Laszlo a fost chinuit în închisoare de Dej şi că pe „marea oratoare" Ana Pauker au terminat-o adversarii politici.

Întrebarea lui Mircea Platon rămâne deschisă: *Cine ne scrie istoria?*

Magda URSACHE

Dreapta românească

demagogie, deci să spună în această carte în ce direcţie merge lumea în general, nici lumea românească în particular. Toţi sunt loviţi de o anume neputinţă, confirmată ulterior chiar de proiectul dreptei româneşti. Eşuat. Compromis de practicieni şi de morbititatea amoralităţii româneşti. N*oi nu avem o tradiţie suficientă de viaţă democratică, iar discuţiile libere despre tradiţia şi şansele libertăţii eşuează mereu într-o cazuistică nesemnificativă, ce blochează iniţiativele ideologice, intelectuale individuale, dar şi pe acelea doctrinare.*Actualitatea acestor dezbateri şi necesitatea găsirii de repere care să normeze filosofic şi politic direcţia dreptei şi în lumea românească reconfirmă faptul că bătălia pentru vindecarea unei societăţi după regimurile totalitare este grea. Ne găsim exact în miezul unei situaţii definită cândva de Tocqueville astfel: « *Trecutul nu mai luminează viitorul iar spiritul îşi croieşte drum prin beznă* ». Dar această bătălie e însoţită de trecerea unei veritabile falii adâncite de totalitarismele din Est nu numai între stânga şi dreapta, ci şi între trecut şi viitor. Cândva, Hannah Arendt, în cartea sa intitulată *Opt exerciţii de gândire politică*[2], atribuise în mod magistral esenţa acestui proces dificil, tragic şi dureros parabolei lui Kafka: «El are doi duşmani: primul îl împinge din spate, de la origini. Al doilea blochează drumul înainte. El se luptă cu amândoi. Sigur, primul îl spirijină în lupta cu cel de al doilea pentru că vrea să-l împingă înainte, şi, în acelaşi fel, cel de-al doilea îl sprijină în lupta cu primul, întrucât îl împinge înapoi. Dar numai teoretic se întâmplă aşa. Pentru că acolo există nu doar cei doi duşmani ci şi el însuşi şi cine cunoaşte cu adevărat intenţiile lui? Aşadar, visul său este ca, odată, într-un moment de nebăgare de seamă – iar asta ar cere o noapte mai neagră decât orice noapte ce a existat vreodată – va părăsi dintr-un salt linia de bătaie şi, pe baza experienţei sale în luptă, va fi avansat la poziţia de arbitru al duşmanilor săi în lupta lor unul cu celălalt»...

Societatea românească se comportă exact ca acest personaj expus unei boli autoimune care îşi distruge propriul organism identificându-i orice ipostază drept duşman. Iar în cazuri rare, acolo unde răsar totuşi ceva speranţe firave de homeostazie, această boală autoimună recurge la vechea strategie a inventării duşmanului. *Frumoasă* exasperare ! Formată din identităţi paralele, multe dintre ele adevărate devianţe.

Angela FURTUNĂ

Februarie 2013

[1] Pătrăşconiu, Cristian, *Repere ale dreptei româneşti*, Editura Humanitas, 2010.

[2] Arendt, Hannah, *Opt exerciţii de gândire politică*, Editura Antet, Bucureşti, 1997.

Himera „Şcolii de la Păltiniş"

(sublinia la Radio BBC şi Culianu) doar cei „ieşiţi din şcoala lui Noica" (*Scrieri româneşti*, II, p.229). Tereza Culianu scria că fratele ei (înainte de căderea comunismului) „ghicise" că Pleşu va fi ministru al culturii. Din cartea lui Ion Varlam aflăm că exista la Radio Europa liberă o „casetă video care arată că în 1987 era deja stabilită" succesiunea la cârma României (I. Varlam, *PseudoRomania. Conspirarea deconspirării*, Ed. Vog, 2004, p. 85).

Note:

1. Isabela Vasiliu-Scraba, *Despre lipsa individualizării anchetatoarei din romanul eliadesc* „Pe strada Mântuleasa", în „Acolada", 6/2012, p.19; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVS_Mantuleasa13.htm)
2. Andrei Pleşu preia de la Noica (din vol. *Scrisori despre logica lui Hermes*, 1986), fără menţionarea sursei, ideea „blocajului în dihotomii" (vezi vol. Isabela Vasiliu-Scraba, *Contextualizări. Elemente pentru o topologie a prezentului*, Ed. Star Tipp, Slobozia, 2002, p.46).
3. În comunism, publicarea (prin ideologul I. Ianoşi) *Jurnalului* alcătuit de G. Liiceanu (în timp ce *Jurnalul* „de la Păltiniş" scris de Noica a rămas inedit) a fost realizată probabil şi cu speranţa de a face mai vizibili nişte comunişti (cum observase şi Noica) bine văzuţi de autorităţi (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *Noica printre oamenii mici şi mari ai culturii noastre la 25 de ani de la moarte*, în „Acolada", 2/2012, p.19 ; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVS-25aniNoica4.htm). În post-comunism, Liiceanu îi făcea reclamă lui Ion Ianoşi plasând în Vila „Noica" niste foi scrise de acest profesor universitar cu liceul pe puncte (v. I. V.-S., *Camera 13 a vilei „Noica" de la Păltiniş*, în rev. Discobolul XIII, iul.-sept. 2010, p. 256-260 ; v. Stan V. Cristea, NOICA: REPERE BIOBIBLIOGRAFICE, Bucureşti, 2011, p.425; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/inculturaPaltinis6.htm)
4. vezi vol. *Noica şi Securitatea II*, Ed. Muzeului Naţional al Literaturii Române, 2010, data 12 nov.1983 p.88, p.89, p.94.
5. Dacă ar fi să ne luăm după cele transcrise de G. Liiceanu în *Jurnalul de la Păltiniş* (1983), şi după notaţiile din caietele tipărite [probabil cenzurat] în 2007 cu neinspiratul titlui de *Jurnal de idei* - folosit de Noica la publicarea unor serii de texte prin reviste (v. Isabela Vasiliu-Scraba, *Noica despre arheul istoric întrupat de Mircea Eliade,* în rev. „Conta", 10/2012, p.126-131; http://www.isabelavs.go.ro/Articole/IsabelaVS-8Noica-Tabor.htm -, părerea „optimistului" Noica era de-a dreptul pesimistă în ce priveşte „mântuirea prin cultură" a comunistului Andrei Pleşu, dezinteresat de filosofie, vag interesat de istoria artei, de spiritualitatea orientală şi de psihanaliză pe fundalul unei excesive griji pentru „fratele porc": „Obsesia lui Andrei Pleşu este fratele porc, cu mântuirea în sens trivial, în planul existenţei" (Noica, *Jurnal de idei*, 2007, [227]).

Personaje

spectaculos, industrios, a produs pelicule de larg consum în perimetrul propagandei comuniste, nedîndu-se în lături a distorsiona realităţile unor epoci mai mult ori mai puţin îndepărtate, a aşterne pe conştiinţa culturală a publicului întristătoare tendenţiozităţi. A fost totodată produsul şi coautorul unei epoci strîmbe. În cadrul dat, popularitatea sa avea neîndoielnic un caracter indus. Străduindu-se a face din Mihai Viteazul un John Wayne iar din comisarul Moldovan un Clint Eastwood, aducînd pe ecran interminabile urmăriri de maşini şi motociclete, împuşcături cu nemiluita, n-a încercat oare să deschidă cu abilitate supape pentru a elibera energia zăgăzuită politic a maselor de spectatori? Dar a urmat cotitura din decembrie. Ameninţat cu o dură marginalizare, Sergiu Nicolaescu a sărit cu o viteză uimitoare, în decursul unei singure zile, în barca unei cîrmuiri primenite. Dîndu-se peste cap aidoma unui personaj urît din basme, s-a vrut un Făt Frumos al unei noi ere. N-a convins, n-avea cum să convingă. Infatuarea arogantă însă nu l-a părăsit, ducîndu-l pe traseul unei cariere politice „democrate", în preajma lui Ion Iliescu şi a altor reşapaţi de momentan succes. Înstrăinat prin acte ostile de noul val al cinematografiei naţionale, a dat, în anii din urmă ai vieţii, cele mai nereuşite filme, îndeobşte respinse. Oare postura sa de politician adoptată după '89 să fi constituit o compensaţie histrionică a ultimului său eşec, poate al eşecului său în genere? Îmi vine acum în minte epigrama pe care i-a ticluit-o Adrian Păuneacu; (cei doi, oricum am întoarce lucrurile, se asociază de minune): „Sergiu, Sergiu, dragă Sergiu/ tu făcuşi din toate-un terciu./ Linişteşte-te, cu tanti,/ prea fuşi pro şi prea eşti anti".

Gheorghe GRIGURCU

P.S. Simptomatic, împlinirea a şapte decenii de la moartea tragică a lui Iuliu Maniu a trecut aproape neobservată.